

Примљено : 7. 10. 2015.			
ОРГ. ЈЕД.	Број	Прилог	Вредност

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Изборном већу Филозофског факултета у Нишу
Научно-стручном већу за друштвено-хуманистичке науке
Универзитета у Нишу

На седници одржаној 03. 09. 2015. на предлог Изборног већа Филозофског факултета у Нишу, Научно-стручно веће за друштвене и хуманистичке науке Универзитета у Нишу, број 8/18-01-006/15-021, именовало је Комисију за писање извештаја о кандидату за избор једног наставника у звање доцента за ужу научну област *Филозофија*, а за предмете *Методологија II* и *Филозофија науке и технике*, на Департману за филозофију. За чланове ове комисије именовани су:

1. др Илија Марић, ванредни професор Физичког факултета у Београду, председник (ужа научна област: Филозофија);
2. др Слађана Ристић Горгиев, редовни професор Филозофског факултета у Нишу, члан (ужа научна област: Филозофија);
3. др Ивана Петковић, доцент Филозофског факултета у Нишу, члан (ужа научна област: Филозофија);
4. др Горан Ружић, доцент Филозофског факултета у Нишу, члан (ужа научна област: Филозофија).

Након разматрања конкурсног материјала, Изборном већу Филозофског факултета у Нишу подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

На расписани конкурс који је објављен 02. јула 2015. у дневном листу *Народне новине* за избор једног наставника у звање доцента за ужу научну област *Филозофија*, а за предмете *Методологија II* и *Филозофија науке и технике*, на Департману за филозофију пријавио се један кандидат: др Биљана М. Радовановић.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ

1. 1. Лични подаци

Биљана М. Радовановић је рођена 19. 09. 1973. у Новом Саду. Запослена је на Филозофском факултету у Нишу на радном месту асистента за ужу научну област Филозофија – Методологија 1 и Методологија 2 - на Департману за филозофију.

1. 2. Подаци о образовању

Биљана М. Радовановић је са одличним успехом завршила основну школу као и средњу школу „Светозар Марковић” у Новом Саду. Добитница је Вукове дипломе након завршене средње школе. Студије филозофије уписала је на Филозофском факултету у Новом Саду на Катедри за филозофију 1992. где је дипломирала са оценом 10; просечна оцена на студијама, на основу целокупног броја испита, је 9,65. Похађала је магистарске студије на Филозофском факултету у Новом Саду. Тадашњи просек оцена на магистарским студијама је био 10. Преиначила је те студије у докторске студије које је уписала 2009. на Филозофском факултету у Београду. Све предмете на докторским студијама у току две године слушања наставе положила је са оценом 10. На Филозофском факултету у Београду, пред комисијом у саставу: ванр. проф. др Живан Лазовић, доц. др Машан Богдановски, доц. др Ева Камерер, 10. 02. 2011. одбранила је предлог теме докторске тезе под насловом „Однос научних теорија и искуствених чињеница. Критика становишта Дејвида Блура”. Након тога је 15. 06. 2015. на Филозофском факултету Универзитета у Београду, пред комисијом, коју су чинили ред. проф. др Живан Лазовић (председник комисије), ванр. проф. др Слободан Перовић (ментор), доц. др Ева Камерер (члан) и научни саветник др Милан Ђирковић (члан), одбранила докторску дисертацију „Однос научних теорија и искуствених чињеница. Критика становишта Дејвида Блура”.

2. ПРОФЕСИОНАЛНА КАРИЈЕРА

2. 1. Досадашњи избор у академска звања

Од 2001. па до 2003. кандидаткиња је радила на Филозофском факултету у Новом Саду на Катедри за филозофију у својству асистента-приправника као стипендиста Министарства просвете Републике Србије. Након овог периода радила је у неколико новосадских гимназија и средњих школа. Од 2005. ради на Филозофском факултету у Нишу на Департману за филозофију у својству стручног сарадника. Од 2008. је засновала радни однос у трајању од годину дана на Филозофском факултету у Нишу и по конкурсу бирана је најпре у звање сарадника за ужу научну област Филозофија - Логика и Методологија, а након тога је 2009. бирана у звање асистента сарадника за ужу научну област Филозофија - Филозофија науке и Методологија на период од три године. Након периода од три године, 2012. по конкурсу је реизабрана као сарадник у звање асистента за ужу научну област Филозофија - Општа методологија I и II.

2. 2. Педагошко искуство

На Филозофском факултету у Новом Саду на Катедри за филозофију кандидаткиња је радила у својству асистента-приправника на предметима Етика и Историја филозофије III. Такође је у новосадским гимназијама и средњим

школама предавала Историју филозофије и Логику. Од 2005. на Филозофском факултету у Нишу на Департману за филозофију држала је вежбе из следећих предмета: Логика 1, Логика 2 (касније Логика 1а и 1б и Логика 2а и 2б), Филозофија науке и Методологија, а на Катедри за журналистику је држала вежбе из предмета Логика. Од 2008. на Филозофском факултету у Нишу на Департману за филозофију као асистент држала је вежбе на предметима: Увод у логику 1, Увод у логику 2, Логика 1, Логика 2, Филозофија науке, Методологија 1 и Методологија 2.

У више наврата је учествовала у организацији Дана филозофије на Департману за филозофију Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Учествовала је и у припреми пријемних испита на факултету. Члан је Српског филозофског друштва.

3. ПРЕГЛЕД ДОСАДАШЊЕГ НАУЧНОГ И СТРУЧНОГ РАДА КАНДИДАТА

3. 1. Комплетан списак референци:

3. 1. 1. Докторска дисертација:

ОДНОС НАУЧНИХ ТЕОРИЈА И ИСКУСТВЕНИХ ЧИЊЕНИЦА. КРИТИКА СТАНОВИШТА ДЕЈВИДА БЛУРА

Докторска дисертација је одбрањена на Филозофском факултету Универзитета у Београду 15. јуна 2015.

М 71 (6 бодова) или по ранијим ознакама **Р 81 (6 бодова)**

3. 1. 2. Објављени радови:

1. „Методологија историје филозофије”, зборник *Филозофија – проблемски приступ*, Савез студената филозофског факултета у Новом Саду, Нови Сад 2001, стр. 197–205. YU ISSN 3110 **М 45 (1.5 бод)**

2. „Методологија историје филозофије”, *Филозофија – зборник студијска група за филозофију*, бр. 1, Универзитет у Нишу Филозофски факултет, 2006, стр. 187–202. ISBN 86-7379-114-6 **М 45 (1.5 бод)**

3. „Друштвена и теоријска основа обликовања научних чињеница”, *Зборник радова са научног скупа Наука и политика 2010. год. Посебна издања, научни скупови*, књига 5, том 2, Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, Пале 2011, стр. 217–229.

ISSN 1840-2402 ISBN 978-99938-47-31-1 **М 33 (1 бод)**

4. „Хајдегеров појам истине”, часопис *Радови Филозофског факултета у Источном Сарајеву, Филозофске и природно-математичке науке*, бр. 13, књига 2, Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, Пале 2011, стр. 175–187. ISSN 1512-5858 **М 51 (3 бода)**

5. „Лари Лауданов приступ у решавању проблема у науци и вредновању научних теорија”, *Зборник радова са научног скупа Наука и савремени универзитет Криза и перспектива знања и науке* (2011), Универзитет у Нишу Филозофски факултет, Ниш 2012, стр. 31–49. ISBN 978-86-7973-265-1 **М 63 (1 бод)**

6. „Аристотел као историчар филозофије”, часопис *Радови Филозофског факултета у Источном Сарајеву: Филозофске и природно-математичке науке*, бр. 14, књига 2, Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, Пале 2012, стр. 375–391. ISSN 1512-5858 **М 51 (3 бода)**

7. „Како преводити непреводиве Мнемозинине преводе?”, приказ књиге *Епилеме* проф. др Драшка Бјелице, *Годишњак за филозофију*, Филозофски факултет у Нишу, Ниш 2013, стр. 141–147. ISSN 2334-7899

8. „Разумевање рачуноводствене етике–потреба и стандард”, приказ књиге *Разумевање рачуноводствене етике* Марка Шеферса и Мајкла Пакалука, *Годишњак за филозофију*, Филозофски факултет у Нишу, Ниш 2013, стр. 151–154. ISSN 2334-7899

9. „Наука и друштво”, часопис *Радови Филозофског факултета у Источном Сарајеву: Филозофске и природно-математичке науке*, бр. 16, књига 2, Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, Пале 2014, стр. 51–63. ISSN 1512-5858 **М 51 (3 бода)**

10. „Релативизам у филозофији науке”, *Зборник радова са научног скупа Наука и слобода 2014. год. Посебна издања, научни скупови, књига 9, том 21*, Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, Пале 2015, стр. 209–220. ISBN 978-99938-47-67-0 **М 33 (1 бод)**

11. „Проблем субдетерминације”, зборник радова са Бањалучког новембарског сусрета *Критичко мишљење – фактор развоја науке и друштва* (2014), Универзитет у Бањалуци Филозофски факултет, Бањалука 2015, (рукопис прихваћен за штампање). ISSN 978-99955-59-50-2 **М 33 (1 бод)**

12. „Филозофска критика атеистичког становишта Ричарда Докинса”, часопис *Црквене студије*, број 12, Издавачи: Центар за Црквене студије, Универзитет у Нишу-Центар за византијско словенске студије, Међународни Центар за православне студије, Ниш 2015, (рукопис прихваћен за штампање). ISSN 18202446 **М 51 (3 бода)**

13. „Аргумент будућег знања и питање првенства при доласку до научног открића – становиште Дејвида Блура”, часопис *Годишњак за социологију*, број 12-

13, Универзитет у Нишу Филозофски факултет, Ниш 2015, (рукопис прихваћен за штампање) ISSN 1451-9739 **М 52 (2 бода)**

4. ИЗЛАГАЊА И САОПШТЕЊА НА ДОМАЋИМ И МЕЂУНАРОДНИМ КОНФЕРЕНЦИЈАМА

1. „Методологија историје филозофије”, научни скуп у оквиру пројекта *Проблемски приступ у филозофији*, Филозофски факултет у Новом Саду, Нови Сад мај 2001. **М 63 (1 бод)**

2. „Друштвена и теоријска основа обликовања научних чињеница”, научни скуп *Наука и политика* (2010), Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет, Пале 22–23. маја 2010. **М 33 (1 бод)**

3. „Наука, интерпретација, вредновање”, научни скуп Српског филозофског друштва *Интерпретације и вредновања* (2010), Сремски Карловци 10–12. септембара 2010. **М 64 (0.5 бодова)**

4. „Деконструкција културе”, Бањалучки новембарски сусрети *Култура и образовање* (2010), Универзитет у Бањалуци, Филозофски факултет, Бањалука 03–04. децембара 2010. **М 34 (0.5 бодова)**

5. „Наука, научна заједница и идентитет”, научни скуп *Наука и идентитет* (2011), Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет, Пале 21–22. маја 2011. **М 34 (0.5 бодова)**

6. „Аристотел као историчар филозофије”, Драинчеви дани у Прокупљу *Филозофија и њена историја*, Прокупље 26–27. маја 2011. **М 64 (0.5 бодова)**

7. „Религија, наука, рационалност”, научни скуп Српског филозофског друштва *Вера и знање* (2011), Сремски Карловци 09–11. септембара 2011. **М 64 (0.5 бодова)**

8. „Лари Лауданов приступ у решавању проблема у науци и вредновању научних теорија”, научни скуп *Наука и савремени универзитет*, Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Ниш 10–11. новембра 2011. **М 63 (1 бод)**

9. „Историја науке, традиција и научне револуције”, научни скуп *Наука и традиција* (2012), Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет, Пале 18–19. маја 2012. **М 34 (0.5 бодова)**

10. „Научна традиција”, научни скуп Српског филозофског друштва *Разумевање традиције – традиције разумевања* (2012), Сремски Карловци 14–16. септембра 2012. **М 64 (0.5 бодова)**

11. „Извесност немогућег”, VII Међународни научни скуп *Српски језик, књижевност, уметност*, Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац 26–27. октобра 2012. **М 64 (0.5 бодова)**
12. „Наука и њена методологија у савременом свету”, научни скуп *Наука и савремени универзитет*, Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Ниш 16–17. новембра 2012. **М 64 (0.5 бодова)**
13. „Релативизам у филозофији науке”, научни скуп *Наука и слобода* (2014) Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет, Пале 13–14. јуна 2014. **М 33 (1 бод)**
14. „Проблем субдетерминације”, Бањалучки новембарски сусрети *Критичко мишљење – фактор развоја науке и друштва* (2014), Универзитет у Бањалуци, Филозофски факултет, Бањалука 24–25. новембра 2014. **М 33 (1 бод)**
15. „Наука и савремено друштво”, научни скуп *Наука и евроинтеграције* (2015) Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет, Пале 22–24. маја 2015. **М 34 (0.5 бодова)**

5. АНАЛИЗА НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА

5. 1. Докторска дисертација:

ОДНОС НАУЧНИХ ТЕОРИЈА И ИСКУСТВЕНИХ ЧИЊЕНИЦА. СТАНОВИШТЕ ДЕЈВИДА БЛУРА

М71 (6 бодова) или по ранијим ознакама **Р 81 (6 бодова)**

Дисертација др Биљане М. Радовановић представља оригиналну анализу односа научних теорија и искуствених чињеница, која је обрађена кроз исцрпну литературу.

Основни циљ докторске дисертације је анализа односа научних теорија и искуствених чињеница. У раду се разматрају значајне теорије филозофије науке које се баве овим проблемом. У методском смислу комбинује се и проблемски и историјски приступ теми. У уводном поглављу истиче се методолошка и епистемолошка важност релације између научних теорија и искуствених чињеница. Разматрају се оријентације које имају различите приступе теми. Пре свега, разликује се интерналистички и екстерналистички приступ у разумевању односа научних теорија и искуствених чињеница. Једно од основних питања је шта одређује садржај науке – истинито знање о свету или неки друштвени

интереси и утицаји? Поред основних идеја одређеног учења, кандидаткиња износи и критичке примедбе везане за разматрани проблем и предложена решења. Стога се у уводном делу наводе различити начини на које се може критички приступити анализи неког учења.

У раду су приказани основни ставови представника логичког позитивизма, релативистичка концепција у филозофији науке и идеје јаког програма социологије сазнања. Ове репрезентативне концепције чине историјски и теоријски контекст настанка и развоја програма Дејвида Блура. Логички позитивисти истичу да научне теорије настају индуктивним уопштавањем из несумњивих чињеница, које су представљене базичним, чињеничким исказима. У раду се анализирају ставови Нојрата, Шлика, Рајхенбаха, Хемпела и Карнапа, везани за расправу о базичним протокол–реченицама. Логички позитивисти сматрају да се научне теорије увек могу свести на основне опсервационе исказе из којих потичу и да није могућа субдетерминација теорија на основу чињеница. У каснијем периоду свог рада логички позитивисти су захтев за утврђивањем истинитости неке теорије у искуству заменили захтевом за показивањем њене вероватноће. Стога се даље излажу ублажени ставови логичких позитивиста дати у оквиру логичког емпиризма. У критичкој анализи логичког позитивизма кандидаткиња настоји да покаже да је из ове теоријске позиције немогуће објаснити неслагања и спорове у науци, несамерљивост теорија, субдетерминацију итд. Надаље, она показује да не постоје чисте искуствене чињенице, него да су оне увек одређене теоријским оквиром који им даје извесну карактеризацију. Овде се анализа проширује и на основне ставове, у вези наведених питања, и других филозофа попут Хабермаса, Попера, Куна и Квајна, као и на ставове француских конвенционалиста.

Посебно је издвојен релативистички приступ питању односа теорије и чињеница у радовима Пола Фајерабенда. Он сматра да ниједна теорија није у складу са свим чињеницама из своје области, као и да се неке чињенице појављују само зато што потврђују усвојену теорију. У овом контексту такође се разматрају проблеми теоријске детерминисаности опажања и однос језика и мишљења. Кандидаткиња анализира утицај друштва на усвајање и обликовање одређених теорија и чињеница. Ту се такође разматрају и основне замисли лингвистичког релативизма Бенцамина Ли Ворфа. У наставку критике релативистичких идеја показује се да свеопшти релативизам није у складу са природом науке и да се у њему пренаглашава теоријска детерминисаност нашег опажања.

Потом се разматрају основне идеје социјалног конструктивизма, у оквиру којег се посебно издваја јаки програм социологије сазнања и становиште његовог најзначајнијег представника Дејвида Блура. У свом програму он истиче да би филозофију науке требало заменити социологијом сазнања и да се наука, као и сви остали облици веровања, морају објаснити утицајем друштвених фактора, односно да је сâм садржај знања социјално условљен и детерминисан. Када је у питању однос између теорије и искуства, Блур сматра да друштво као нужан фактор мора да посредује између теорије и искуства како би се они довели у складан однос. Кандидаткиња посебно анализира основне принципе јаког програма социологије сазнања: каузалност, непристрасност, симетрију и рефлексивност, као и две Блуру противничке парадигме – телеолошки модел и емпиристичку теорију. Након тога прелази на критику Блуоровог програма. Она сматра да се природа знања не може објаснити ослањајући се искључиво на

социјалне факторе и околности. Конструктивисти у својим студијама случаја не показују да постоји чврста повезаност између социјалне средине и садржаја научног знања. Критикујући основне идеје и постулате Блуоровог јаког програма социологије сазнања, она показује да на основу важења његове теорије морају важити и њему супарничке теоријске концепције. Такође, показана је извесна неконзистентност у Блуоровом теоријском моделу која спречава утемељење истине теоријских поставки у његовом програму. Да би Блуорова теорија била истинита, она, упркос тези о свеопштој социјалној условљености, мора да негира истинитост осталих становишта и да истиче исправност једне теоријске позиције која је независна од било ког социјалног контекста. Кандидаткиња истиче да се његово учење може засновати као извесна метаметодолошка теорија, а не као једна од методолошких теорија. Она сматра да проблем може бити решен разликовањем објект–нивоа и метанивоа, тј. да социологија сазнања може бити утемељена тек уколико филозофија науке као њен метаниво постави принципе који не угрожавају њену властиту теоријску позицију.

У раду се закључује да се наука, мада је под великим утицајем друштва, не може објаснити искључиво социјалним факторима. Ови могу да утичу на процесе усвајања и смене научних теорија, али не могу да формирају њихов конкретан садржај. Однос научних теорија и искуствених чињеница темељан је за разумевање појма научног знања. Разматрајући ову релацију можемо да сагледамо позицију и домете науке, као и да пратимо концепцијске заокрете у историји филозофије науке. Кандидаткиња закључује да свеобухватно објашњење раста и развоја научног знања мора да укључи различита интерналистичка и екстерналистичка објашњења, као и да се филозофија науке мора у процесу свог епистемолошког заснивања ослањати на историју науке и научну праксу.

5. 2. Опис садржаја неких од радова релевантних за избор у звање

1. „Друштвена и теоријска основа обликовања научних чињеница”, *Зборник радова са научног скупа Наука и политика 2010. год. Посебна издања, научни скупови*, књига 5, том 2, Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, Пале 2011, стр. 217–229.

ISSN 1840-2402 ISBN 978-99938-47-31-1 М 33 (1 бод)

Основна тема овог рада је разматрање друштвеног и теоријског начина обликовања научних чињеница. Кандидаткиња приступа науци у оптици њене позиције и улоге у друштву. При томе сагледава поједине важне димензије сложеног односа између чињеница и теорија. Она показује да не постоје „готове“, „голе“, „чисте“ чињенице. Улазећи у нашу спознају чињенице су већ обрађене кроз шире структуре виђења, доживљавања и разумевања. Ниједна научна теорија се не слаже са свим чињеницама у својој области. Између њих се јављају квалитативне и/или квантитативне неусклађености. Кандидаткиња истиче да језик није само средство за описивање ствари и догађаја, већ да он, такође, формира, обликује и ствара чињенице. Кроз подучавање и кроз процес усвајања структуре и садржаја неког језика, на одређен начин обликује се појава, формирањем њене

везе с речима. Различити језици, не само да на посебан начин организују чињенице, него стварају и потпуно другачије чињенице. Идеологије дугорочно и делотворно, посредством језика, утичу на процес виђења и тумачења појава, као и на тенденцију формирања специфичних погледа на свет. Будући да данас наука обликује друштвену заједницу у техничко-организационом смислу, а њене доминантне парадигме одређују слику света, успех неке научне теорије није само показатељ њене истинитости него и доказ њеног претварања у идеологију и догму, закључује кандидаткиња.

2. „Лари Лауданов приступ у решавању проблема у науци и вредновању научних теорија”, Зборник радова са научног скупа Наука и савремени универзитет *Криза и перспектива знања и науке* (2011), Универзитет у Нишу Филозофски факултет, Ниш 2012, стр. 31–49.

ISBN 978-86-7973-265-1 М 63 (1 бод)

У овом раду кандидаткиња износи основне идеје Лаудановог проблемско-решавалачког приступа науци. Лари Лаудан сматра да је основни циљ науке решавање научних проблема. Рационалност и прогресивност који се постижу у научном истраживању зависе од могућности остварења овог циља. Он тврди да рационалност у науци зависи од прогреса у науци, а не обрнуто. У науци би требало да тежимо томе да решимо што већи број емпиријских проблема и да смањимо број аномалија и појмовних проблема. Требало би да вреднујемо научну теорију узимајући у обзир могућа решења која и друге теорије могу да понуде. Историја науке није само средство методологије којим она илуструје и доказује исправност својих поставки и постулата, већ и релевантно поље искуства науке које најбоље сведочи о природи и могућностима научног знања. Данас је јасно да се у тековинама и доприносима целокупне историје науке мора тражити основа за формулисање, утемељење и усавршавање методолошких норми и принципа. Њихово искључиво логичко или епистемолошко постулирање више није довољно. Кандидаткиња истиче да је у циљу проналажења нових методолошких смерница нужно разматрати целовиту историју науке, као и проучити комплексно подручје њеног искуства и научне праксе.

3. „Наука и друштво”, часопис *Радови Филозофског факултета у Источном Сарајеву: Филозофске и природно–математичке науке*, бр. 16, књига 2, Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, Пале 2014, стр. 51–63. ISSN 1512-5858 М 51 (3 бода)

У овоме раду кандидаткиња, анализирајући однос науке и друштва, настоји да дефинише факторе који одређују методолошке и епистемолошке норме у науци. Могу се разликовати два приступа у разумевању узрока раста и развоја научног знања – интерналистички и екстерналистички. Интерналистички приступ наглашава само унутрашње факторе који утичу на раст и развој научног знања. Екстерналистички приступ, међутим, наглашава психолошке, друштвене, економске и политичке факторе, као и друге спољне мотиве и

околности у којима се формира научно знање. Једно од главних питања које је постављено у раду је: Шта одређује садржај научног знања? Да ли је то истинито знање о свету или један поглед на свет који испољава интересе, утицаје и ставове различитих друштвених група? Данас у филозофији науке више и нема изразито интерналистичких концепција. Све више се признаје значај разних социјалних чинилаца који условљавају и организују токове научног рада и утичу на садржај, поступке формулисања и процедуре прихватања одређених научних теорија. С обзиром на друштвено подржане акције истраживања у науци, може све више да се говори о томе да је наука, одабирањем предметног поља свог интересовања и потребом да се трага за одређеним облицима решења проблема, данас све више социјално условљена и детерминисана, као и да је утицај друштва на науку постао директнији, снажнији и свеобухватнији, наглашава кандидаткиња.

4. „Релативизам у филозофији науке”, *Зборник радова са научног скупа Наука и слобода 2014. год. Посебна издања, научни скупови*, књига 9, том 21, Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет, Пале 2015, стр. 209–220. ISBN 978-99938-47-67-0 М 33 (1 бод)

Кандидаткиња се у овом раду бави релативизмом у филозофији науке. Релативизам одбацује чињеницу да постоји значајна разлика између научног знања и других облика знања. Свака форма знања одређена је историјским, друштвеним и језичким оквиром. Нема апсолутно истинитих исказа. Кун и Фајерабанд сматрају да не постоји чисти опсервациони језик који је независан од теоријског језика. Они такође мисле да не постоји јединствена искуствена база науке за све теоријске парадигме. Стога се теорије не сматрају само различитим погледима на свет, него се узима да оне и тумаче стварност на различите начине, стварајући различите светове. Релативистичко учење у филозофији науке заснива се на лингвистичком релативизму. Тако она анализира ставове и идеје Бендамина Л. Ворфа о односу језика и опажања и односу језика и мишљења. Прихватајући позицију лингвистичког релативизма, релативисти такође прихватају епистемички релативизам, тврдећи да свака теорија може да се одржи без обзира на искуствене податке. Кандидаткиња поставља питање који је циљ, односно која је сврха релативизма као теоријског правца? Ако је циљ да се објасни разноликост и разноврсност знања, онда се може закључити да се из те позиције лако прелази у ону где се заступа став да је сваки облик веровања исправан, као што тврде Единбуршки социолози. Дакле, ако је циљ да се објасни разноврсност облика знања, а не да се укаже на саму природу знања, онда се већ унапред усваја став да су легитимни разни облици знања. Стога се закључује да релативизам и не објашњава разлоге постојања многих видова знања, него теоријски оправдава и одобрава његове различите облике и структуре.

5. „Проблем субдетерминације”, зборник радова са Бањалучког новембарског сусрета *Критичко мишљење – фактор развоја науке и друштва* (2014), Универзитет у Бањалуци Филозофски факултет, Бањалука 2015, (рукопис прихваћен за штампу). ISSN 978-99955-59-50-2 М 33 (1 бод)

Биљана М. Радовановић у овом раду разматра проблем субдетерминације и представља различите начине сагледавања овог проблема у филозофији науке. Најпре испитује позицију француских конвенционалиста. Затим приказује логичко-позитивистичко становиште, након чега следи анализа ублажене варијанте логичког позитивизма која је дата у оквиру логичког емпиризма. Поводом овог проблема кандидаткиња наводи становишта Куна и Фајерабенда. Проблем субдетерминације је важан аргумент у полемикама реалиста и анти-реалиста и из тог разлога она разматра ставове Њутн-Смита. Такође, у тексту се наглашава да се проблем субдетерминације користи како би се објаснио социолошки приступ науци. У ситуацијама када се појави проблем субдетерминације и када имамо више успешних теорија које на подједнако добар начин објашњавају одређено подручје искуства, можда се чини да тренутно није могућа опција доласка до сигурног знања, али то не искључује логичку могућност да је у перспективи могуће доћи до овог циља. Стога је нужно направити разлику између *формалне* и *материјалне субдетерминације*. За разлику од формалног приступа проблему субдетерминације, који се бави логичком страном овог проблема, материјални приступ проблему субдетерминације сагледава *време* у којем се неке теорије јављају и дозвољава могућност да две теорије, које се сада чине емпиријски еквивалентним, у будућности, на основу нове евиденцијалне грађе, то више не буду. У раду се инсистира на томе да би требало проблем субдетерминације сагледати и решити у оквиру материјалне субдетерминације.

6. „Филозофска критика атеистичког становишта Ричарда Докинса”, часопис *Црквене студије*, број 12, Издавачи: Центар за Црквене студије, Универзитет у Нишу-Центар за византијско словенске студије, Међународни Центар за православне студије, Ниш 2015, (рукопис прихваћен за штампу). ISSN 18202446 М 51 (3 бода)

Биљана М. Радовановић у овом раду представља основне аргументе које у прилог атеизму износи еволуционистички биолог Ричард Докинс у књизи *Заблуда о Богу*. Затим, она износи анализу ових аргумената коју у књизи *Зашто готово сигурно има Бога*. Сумња у Докинса даје Кит Ворд. Докинс сматра да је питање постојања Бога научно питање и да ћемо временом доћи до коначног одговора. До тада можемо да износимо само ставове о вероватноћи. Он одбацује важности аргумената на основу личног искуства за доказивање постојања Бога и стварања света. По њему, настанак света се не може објаснити позивањем на Бога јер је Бог још већа невероватност. Поставља се питање: Ко је Бога као сложено биће створио? Ворд сматра да је Бог нестворен и вечан, као и да једноставно биће не мора бити вероватније од сложенијег. Једна од Вордових значајних теза је да је материјализам којег заступа Докинс спорна теоријска позиција коју је тешко бранити а да аргументе томе у прилог даје и квантна физика. Хипотеза о Богу је метафизичка хипотеза и њу не може да реши емпиријска наука. Докинс показује немогућност да разуме било коју филозофску позицију осим његове у великој мери спорне материјалистичке позиције. Оно што Докинс сматра својим основним аргументом – гамбит Боинга 747 – не погађа суштину јер пропушта да

узме у обзир лично објашњење и свест. Свеобухватан поглед на космос мора да укључи пресудну улогу свести, вредности и сврхе. Стога, докази за Божије постојање који се заснивају на личном искуству, узимајући све у обзир, чине се разумним и уверљивим.

7. „Аргумент будућег знања и питање првенства при доласку до научног открића – становиште Дејвида Блура”, часопис *Годишњак за социологију*, број 12-13, Универзитет у Нишу Филозофски факултет, Ниш 2015, (рукопис прихваћен за штампу). ISSN 1451-9739 М 52 (2 бода)

Биљана М. Радовановић у овом раду наводи основне карактеристике учења Единбуршке школе социологије сазнања, као и четири основна постулата њиховог *јаког прогама социологије сазнања* које је формулисао Дејвид Блур. У тексту се износи Блурова анализа *аргумента будућег знања* који се користи у критици социологије сазнања. Разматра се питање да ли проналажење закона у друштву даје могућност предвиђања будућег знања. Блур верује да предвиђање раста и развоја будућег знања није ограничено само у друштвеним наукама, него и у природним наукама. Такође, у циљу разматрања утицаја друштвених фактора на процесе формулисања и усвајања научних теорија анализира се питање првенства при доласку до научног открића. На крају се постављају следећа дилеме: Ако је социјална детерминисаност на делу, како би онда требало објаснити појаву истовременог долажења два научника из различитих социјалних средина до истог научног открића? Такође, како објаснити да научници из исте друштвене средине имају различите научне теорије поводом истог проблема? Имајући на уму ове противречности кандидаткиња закључује да искључиво социјални начин тумачења природе настанка и развоја научног знања показује видљива ограничења и значајне недостатке у свом интерпретативном моделу, те да мора бити употпуњен интерналистичким видовима објашњења садржаја научних теорија и идеја.

МИШЉЕЊЕ О ИСПУЊЕНОСТИ УСЛОВА ЗА ИЗБОР

Након анализе документације коју је поднела кандидаткиња и увида у њен научни, педагошки и академски рад, Комисија констатује да др Биљана М. Радовановић испуњава све услове расписаног конкурса и задовољава све критеријуме предвиђене Законом о високом образовању Републике Србије. Биљана М. Радовановић има докторат из уже научне области за коју се бира. У протеклом периоду објавила је укупно 13 радова и имала је 15 саопштења на домаћим и међународним научним скуповима. Као асистент на Департману за филозофију Филозофског факултета Универзитета у Нишу кандидаткиња је држала вежбе из предмета Филозофија науке, Методологија 1 и 2, Увод у логику 1 и 2 и Логика 1 и 2. Тиме је стекла потребну праксу и показала способности за педагошки рад. Објављени радови др Биљане М. Радовановић сведоче о самосталности у истраживању.

ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ ЗА ИЗБОР

На основу свега изложеног, Комисија предлаже Изборном већу Филозофског факултета у Нишу и Научно-стручном Већу за друштвене и хуманистичке науке Универзитета у Нишу да др Биљану М. Радовановић изабере у звање доцента за ужу научну област Филозофија, а за предмете Методологија 2 и Филозофија науке и технике, на Департману за филозофију.

У Београду и Нишу,

06. 10. 2015.

Чланови комисије:

др Илија Марић,
ванредни професор Физичког факултета у Београду

Илија Марић

др Слађана Ристић Горгиев,
редовни професор Филозофског факултета у Нишу

Слађана Ристић Горгиев

др Ивана Петковић,
доцент Филозофског факултета у Нишу

Ивана Петковић

др Горан Ружић
доцент Филозофског факултета у Нишу

Горан Ружић

ЦЕНТАР ЗА ЦРКВЕНЕ СТУДИЈЕ

Ниш, Обреновићева бр. 20
Србија • 063 847 84 99
bodra@ptt.rs
текући рачун: 160-19684-97

THE CENTRE OF CHURCH STUDIES

Niš, Obrenovićeva 20 st.
Serbia • +381 63 847 84 99
bodra@ptt.rs
account: 160-19684-97

П О Т В Р Д А

Рад Биљане Радовановић *Филозофска критика атеистичког становишта Ричарда Докинса* је рецензиран и биће објављен у 12. броју *Црквених студија* (за 2015. годину). Суиздавач часописа је Центар за византијско-словенске студије Универзитета у Нишу.

У Нишу,
15. 9. 2015.

Управник

Проф. др Драгиша Бојовић

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
18000 Ниш • Ћирила и Методија 2 • Пош. фах 91
Телефон-центра(018)514-312 Деканат 514-311
Телефакс 514-310
e-mail info@filfak.ni.ac.rs

UNIVERSITY OF NIŠ
FACULTY OF PHILOSOPHY
18000 Niš • Ćirila i Metodija 2 • P. O. Box 91
Phone +381 18 514312 Dean+381 18 514311
Fax +381 18 514310
e-mail info@filfak.ni.ac.rs

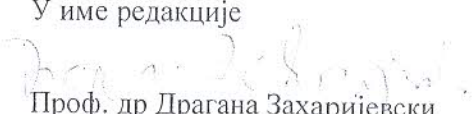
ПОТВРДА

Овим потврђујем да ће научни рад Биљане М. Радовановић „Аргумент будућег знања и питање првенства при доласку до научног открића – становиште Дејвида Блура“ бити објављен у часопису *Годишњак за социологију* бр. 12-13 који ће изаћи до краја 2015. године.

Часопис *Годишњак за социологију* (ИССН 1451-9739) је у Министарству просвете, науке и технолошког развоја сврстан у категорију М52 што значи да сваки објављени рад у часопису остварује 2 бода.

У Нишу, 2.10.2015.

У име редакције

Проф. др Драгана Захаријевски,
уредник часописа
Годишњак за социологију